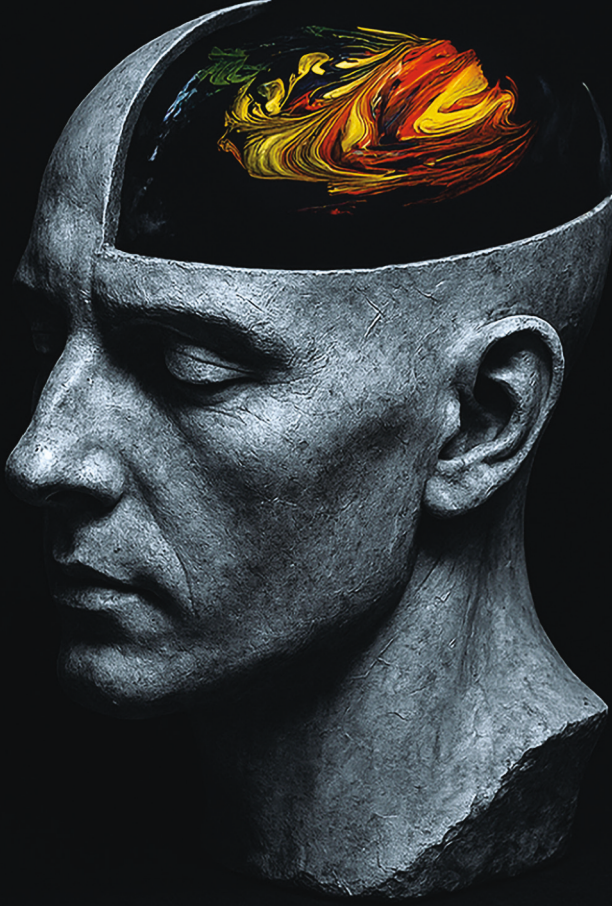

DÜŞÜNCE DENEYLERİYLE ZİHİN FELSEFESİ:

Bilinç, Kimlik ve Gerçeklik Arayışı

Doç. Dr. Abdurrazak GÜLTEKİN

İNÖNÜ
ÜNİVERSİTESİ
YAYINEVİ

DÜŞÜNCE DENEYLERİYLE ZİHİN FELSEFESİ:

Bilinç, Kimlik ve Gerçeklik Arayışı

Doç. Dr. Abdurrazak GÜLTEKİN

www.inonupress.com

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ | Yayın No. /Publication Number: 195 | Akademik Yayınlar

Üniversite Mahallesi, Malatya Elâzığ Yolu 10. Km No:44210, 44000 Battalgazi/Malatya

90+ 422 377 32 24 | inonupress@inonu.edu.tr | Sertifika No / Certificate Number: 78962

ROR ID: <https://ror.org/04asck240> | Crossref Funder ID: 501100011576

Genel Yayın Yönetmeni / Executive Editor: Dr. Öğr. Üyesi / Asst. Prof. Dr. Serkan DEMİR

Kitap Adı

Düşünce Deneyleriyle Zihin Felsefesi: Bilinç, Kimlik ve Gerçeklik Arayışı

Book Title

Philosophy of Mind and Thought Experiments: Consciousness, Personal Identity, and the Nature of Reality

Yazar / Author

Doç. Dr. Abdurrazak GÜLTEKİN

Editor / Editör

Prof. Dr. Emin ÇELEBİ

Yayın Yeri / Place of Publication: Malatya, Türkiye

Yayın Tarihi / Publication Date: Aralık 2025/December 2025

ISBN: 978-625-8293-69-2 | **E - ISBN:** 978-625-8293-69-2

Atıf Bilgisi / Cite as

Gültekin, Abdurrazak. *Düşünce Deneyleriyle Zihin Felsefesi: Bilinç, Kimlik ve Gerçeklik Arayışı*. Editör Emin Çelebi. Malatya: İnönü Üniversitesi Yayınları, 2025.

Anahtar Kelimeler: Zihin Felsefesi, Düşünce Deneyleri, Bilinç, Kimlik, Kişilik.

Keywords: Philosophy of Mind, Thought Experiments, Consciousness, Identity, Personality.

Sayfa ve Kapak Tasarımı/Page Design and Cover Design : Enes Malik YALÇIN

Baskı/Printing : İnönü Üniversitesi Yayınevi

Yayın Dili / Language: Türkçe/Turkish

Ebat / Dimensions: 16x24 cm

Baskı Sayısı / Edition: 100

Sayfa Sayısı / Page Count: VI+116

TELİF HAKKI VE SORUMLULUK REDDİ

Bu eserin tüm hakları İnönü Üniversitesi Yayınevi'ne aittir. Eserin tamamı veya bir kısmı 5846 sayılı FİKİR VE SANAT ESERLERİ KANUNU'nu hükümlerine göre, kitabı yayınlayan yayınevinin önceden izni olmadan herhangi bir ortamda yayımlanamaz ve herhangi bir bilgi depolama ve erişim sistemiyle, mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, aktarılamaz ve dağıtılamaz

Bu eserde yer alan görüş, düşünce ve ifadelerin sorumluluğu yazar(lar)a ve/veya editör(ler)e aittir.

COPYRIGHT AND DISCLAIMER

All rights of this work belong to İnönü University Press. According to the provisions of the "Law No. 5846 on Intellectual and Artistic Works", the whole or part of the work cannot be published in any medium without the prior permission of the publishing house that published the book, and it cannot be reproduced, printed, transferred or distributed by any information storage and retrieval system, mechanical, electronic, photocopying, magnetic or other methods

The views and statements expressed in this work are the sole responsibility of the author(s) and/or editor(s).

ÖNSÖZ

Felsefe tarihi, gerçekte insan(ın) arayış(ı) tarihidir. Arayan varlık, sonuçta bulduğu “her ne ise o” olana göre konumlandırır kendini. Bu bir madde ise insan, kendisini bir madde; bir ide ise kendisini bir ide olarak tasarılar. Dolayısıyla arayışın kaynağı da hedefi de yine kendisidir. Tıpkı düşüncenin kendi üzerine katlanması gibi insan da kendi üzerine katlanır. Öte yandan tıpkı düşüncenin, kendini kendine tamamıyla nesne yapamaması gibi insan da kendisini kendisine tamamen nesne yapamaz. İster söz konusu farkındalık olsun ister olmasın netice fark etmemektedir. Hem ilkel hem de modern zamanlarda form değişse de mahiyetin değiştiğini söylemek pek mümkün değildir. Çünkü insan(ın) doğası bunu icbar etmektedir.

İnsan doğası derken, bu kavramın kendisi dahi tartışmalıdır. Doğa kavramı insan için kullanılır mı? gibi bir itiraz dahi yine insanın kendisine dönen bir kaygıdan veya bir itirazdan kaynaklanır. Bu döngüden çıkabilme imkânı yoktur. Çünkü bilinç/zihin/ruh/doğa adına her ne dersek diyelim, hiçbir zaman kendisini nihai olarak nesne kılamamaktadır. Öte yandan nesne olmadan da konuşmamaktadır. Bu paradoksun çözümü var mıdır? sorusu da öznenin özünden kaynaklanan bir soru olarak orta yerde durmaya devam etmektedir.

Doç. Dr. Abdurrazak Gültekin’in hazırlamış olduğu bu çalışma, aslında bu serencamin bir boyutunu nazar vermektedir. Başka bir deyişle elinizdeki kitap Antik dönemlerden modern zamanlara kadar uzanan insan bilincinin keşfine yönelik kristalize olmuş durumların derli toplu bir sunumu olarak görülebilir. Kuşkusuz modern zamanlarda gelinen nokta, çok daha sofistike bir görünüm arz etmektedir. Sanal evren, transhümanite, yapay zekâ, metaverse gibi kavramsallaştırmalarla izah edilen bu yeni evreye dair gelinen yolun geriye doğru izini sürmek, ileriye doğru ise izini tayin edebilmek için bu tür çalışmaların belirli bir kıymeti haiz olduğu aşikârdır. Ayrıca felsefenin, gerçeklik ile olan kopmaz bağınyı serimlemesi açısından da söz konusu çalışma, takdiri hak etmektedir. Bu itibarla böyle derli toplu bir çalışmayı bize sunduğu için Doç. Dr. Abdurrazak Gültekin’i tebrik ederim.

Kategorik düşünme, insan için kaçınılmaz görünmektedir, fakat kategorik olanın, insanı tüketemeyeceği de açıktır. Bu gerilimin sınırlarını koruyarak bu eserin okunması dileğiyle...

Prof. Dr. Emin ÇELEBİ
Kasım/2025-Edinburgh

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	III
GİRİŞ	1
Gemi Tamiri Paradoksu (Theseus'un Gemisi)	7
Uçan Adam (İbn Sina)	11
Kötü Cin Düşünce Deneyi (René Descartes).....	15
Bal Mumu Düşünce Deneyi (René Descartes)	17
Düşen Ağaç Düşünce Deneyi (George Berkeley).....	19
Kendini Kandırma (Jean-Paul Sartre)	23
Makinedeki Hayalet (Gilbert Ryle)	27
Kavanozdaki Beyin (Bran in a Vat) Düşünce Deneyi (Hilary Putnam).....	31
İkiz Dünya (Twin Earth) Düşünce Deneyi (Hilary Putnam).....	35
Mary'nin Odası (Frank Jackson)	39
Yarasa Olmak Ne Demektir? (Thomas Nagel)	41
Zombi Argümanları	45
David Chalmers'ın Zombi Argümanı	46
Robert Kirk'in Zombi İtirazı	49
John Searle ve Jeagwon Kim'in Zombi İtirazı.....	51
Kutudaki Böcek Argümanı (Ludwig Wittgenstein)	53
Solan Bilinç (Fading Qualia and David Chalmers)	57
Dans Eden Qualia (Dancing Qualia and David Chalmers)	65
Turing Testi (Alan Turing)	67
Çin Odası Argümanı (John Searle).....	71
Teletransporter Paradoksu (Derek Parfit).....	77
Kopya Makinesi Deneyi (Bernard Williams).....	83
Ben Neredeyim? (Daniel Dennett)	87
Sanal Gerçeklik ve Kimlik Deneyi (Nick Bostrom)	91

Çin Ulusu Düşünce Deneyi (Ned Joel Block)	95
Genişletilmiş Zihin Düşünce Deneyi (Andy Clark AND David Chalmers).....	97
Tecrübe Makinesi (Robert Nozick- 1974)	103
Blok Evren Deneyi (Edward Jonathan Lowe)	107
SONUÇ	109
KAYNAKÇA	111

Bu çalışma zihin felsefesi ve yapay zekâ felsefesinin önemli kavramlarından olan bilinç ve kimlik konularını açıklamak için öne çıkan çeşitli düşünce deneylerini ve bu deneylerin felsefi etkilerini ele almaktadır. Bilim ve felsefe tarihinde önemli bir yer tutan düşünce deneyleri karmaşık sorunları anlamak ve yeni bakış açıları geliştirmek için kullanılmıştır. Bu deneyler farklı filozoflar tarafından bazen kendi düşüncelerini desteklemek bazen de karşıt görüşleri eleştirmek amacıyla geliştirilmiştir. Düşünce deneyleri zihinde oluşturulan deneyler olarak düşünce tarihi kadar eskiye götürebilir.

